

ISSN: 1309 4173 / (Online) 1309 - 4688 (Print)

Volume: 13, Issue: 3, June 2021

www.historystudies.net

**RUSYA DIŞIŞLERİ BAKANLIĞI BELGELERİNDE 29 EKİM
1914 KARADENİZ BASKINI VE TÜRK-RUS İLİŞKİLERİNİN
SONU**

*Black Sea Raid and the End of Turkish-Russian Relations on 29 October 1914 in the
Documents of The Russian Ministry of Foreign Affairs*

Dr. Öğr. Üyesi Eray Bayramol

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

eraybayramol@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-1979-0271

Makale Türü-*Article Type* : Araştırma Makalesi-Research Article
Geliş Tarihi-*Received Date* : 03.03.2021
Kabul Tarihi-*Accepted Date* : 07.05.2021
DOI Number : 10.9737/hist.2021.1012

Atıf – Citation:

Eray Bayramol, "Rusya Dışışleri Bakanlığı Belgelerinde 29 Ekim 1914 Karadeniz Baskını ve Türk-Rus İlişkilerinin Sonu", *History Studies*, 13/3, June 2021, s. 765-783.

RUSYA DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI BELGELERİNDE 29 EKİM 1914 KARADENİZ BASKINI VE TÜRK-RUS İLİŞKİLERİNİN SONU

Black Sea Raid and the End of Turkish-Russian Relations on 29 October 1914 in the Documents of The Russian Ministry of Foreign Affairs

Dr. Öğr. Üyesi Eray Bayramol

Öz

Birinci Dünya Savaşı öncesinde Avrupalı devletlerle ittifak arayışına giren Osmanlı Devleti, İngiltere ve Fransa ile anlaşmaya varamayınca Almanya tarafında yer almaya karar verdi. 2 Ağustos 1914 tarihinde iki devlet arasında gizli bir İttifak Antlaşması yapılmış olmasına rağmen Türk Devleti, Rusya ile ittifak konusunda bazı görüşmeler gerçekleştirdi. Enver Paşa'nın ittifak teklifinde öne sürdüğü şartları kabul etmeyen Rusya ile görüşmeler sonlandırıldı.

Osmanlı Devleti'nin silahlı tarafsızlık kararını devam ettirmesini istemeyen Almanya, Türk Devleti'nin bir an önce savaşa dâhil olması için baskı yaptı. Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesiyle birlikte Rusya'nın savaştığı cepheler genişleyecek ve Almanya'nın savaştaki yükü hafifleyecekti.

Goeben ve Breslau gemilerinin Türk sularına girmesiyle birlikte Almanya, Osmanlı Devleti'ni savaşa sokma hususunda iyi bir fırsat yakalamış oldu. Amiral Souchon komutasındaki Osmanlı donanması 29 Ekim 1914 tarihinde Karadeniz'deki bazı Rus limanlarını bombaladı ve Türk Devleti savaşa resmen dâhil oldu.

Karadeniz Baskını olarak bilinen bu operasyon Rusya tarafından panikle karşılandı. Baskınla ilgili gelişmeler, baskının gerçekleştiği günlerde Rusya Dışişleri Bakanlığı'nın yazışmalarına yansdı. Bu çalışmada, baskınla ilgili gelişmelerin Rusya Dışişleri Bakanlığı'na ait yazışmalara nasıl yansdığı ve Rus Devleti'nin baskın karşısında ne tür refleksler ortaya koyduğu incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Rusya, Almanya, Karadeniz, Goeben, Birinci Dünya Savaşı.

Abstract

The Ottoman Empire, which wanted to make an alliance with the European states before the First World War, decided to take part in the German side when it could not agree with Britain and France. Although a secret Alliance Agreement was signed between the two states on 2 August 1914, the Turkish State held some negotiations on alliance with Russia. Negotiations with Russia, which did not accept the conditions put forward by Enver Pasha in the alliance proposal, were terminated.

Germany, which did not want the Ottoman State to continue its decision of armed neutrality, pressured the Turkish State to join the war as soon as possible. With the Ottoman Empire entering the war, the fronts that Russia fought would expand and Germany's burden in the war would be relieved.

With the Goeben and Breslau ships entering Turkish waters, Germany had a good opportunity to bring the Ottoman Empire into the war. The Ottoman navy under the command of Admiral Souchon bombed some Russian ports in the Black Sea on 29 October 1914, and the Turkish State officially joined the war.

This operation, known as the Black Sea Raid, was met with panic by Russia. The developments regarding the raid were reflected in the correspondence of the Russian Foreign Ministry during the days of the raid. In this study, how the developments regarding the raid were reflected on the correspondence of the Russian Foreign Ministry and what kind of reflexes the Russian state put forward against the raid will be examined.

Keywords: Ottoman, Russia, Germany, Black Sea, Goeben, The First World War.

Giriş

Fransız İhtilali ile ortaya çıkan yeni fikirler devletlerarası ilişkilerde değişikliğe sebep oldu. Özgürlük, hürriyet, liberalizm gibi akımlar milliyetçilik hareketleri ile desteklenerek özellikle çok uluslu imparatorluklar içinde yaşayan milletlerin milli duygularını uyandırdı. Alman ve İtalyan birliklerinin kurulmasıyla devam eden bu süreç Avrupa'daki dengelerin değişmesine neden oldu. Bu değişikliğin eyleme dönüştüğü Balkanlar'da 1912 yılında Balkan Savaşları meydana geldi ve bu savaş Birinci Dünya Savaşı'na zemin hazırladı. 28 Haziran 1914 tarihinde Avusturya-Macaristan İmparatorluğu Veliahdı François Ferdinand'ın bir Sırp milliyetçisi tarafından Saray Bosna'da öldürülmesi neticesinde Avusturya, Sırbistan'a savaş açtı ve böylelikle Birinci Dünya Savaşı başladı. İstanbul ve Boğazlar üzerindeki tarihi emellerini hayata geçirmek için Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasını fırsat bilen Rusya, Osmanlı Devleti'ne karşı İngiltere ve Fransa ile ittifak yaptı. Rusya'nın emellerinin farkında olan Osmanlı Devleti Birinci Dünya Savaşı'nda yalnız kalmamak için Almanya ve Avusturya ile anlaşarak İttifak Devletleri'ne dâhil oldu.¹

Osmanlı Devleti, azınlık isyanlarının yol açtığı olumsuzluklarla baş etmeye çabaladığı günlerde Balkanlar'da başlayan ayrılıkçı faaliyetler, bu bölgede bir iktidar boşluğunun ortaya çıkma ihtimalini gündeme getirdi. Bu ihtimalle birlikte Osmanlı Devleti'nden boşalacak topraklara hangi devletin hâkim olacağına dair tartışmalar baş gösterdi. Bu tartışmalar neticesinde Avrupalı devletlerarasında meydana gelen rekabet "Şark Meselesi" terimini doğurdu. İngiltere, Rusya ve Avusturya'nın Balkanlar'da birbirleriyle girdikleri bu rekabet ilerde Asya, Afrika ve Ortadoğu coğrafyasını da kapsayacak büyük savaşın esas nedenini teşkil etti.²

2 Ağustos 1914 tarihinde Osmanlı Devleti ile Almanya arasında imzalanan İttifak Antlaşması ile Türk Devleti Birinci Dünya Savaşı'na hemen katılmamakla birlikte ilerleyen süreçte Osmanlı donanmasının Rusya'nın Karadeniz'deki limanlarını bombalaması üzerine önce Rusya, ardından İngiltere ve Fransa Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etti. Almanya'nın Osmanlı Devleti'ni askerî açıdan desteklemeyi taahhüt etmesinin esas nedeni ekonomik çıkarlarıydı. Osmanlı coğrafyasının yer altı ve yer üstü kaynakları açısından zengin olması ve geniş sınırlarının önemli bir pazar niteliği taşıması, söz konusu ekonomik çıkarları vazgeçilmez kılmaktaydı. Rusya'nın Türkistan'da inşa ettiği demiryolu ve Kafkasya'yı Rusya'ya bağlayan Trans-Kafkasya Demiryolu ile Trans-Hazar Demiryolu Almanya ile Rusya arasındaki ekonomik rekabette Rusya'yı bir adım öne çıkarttı. Rusya'nın bu ekonomik hamlelerine karşılık olarak Almanya, Ortadoğu ticaretinden pay almak amacıyla Berlin-Bağdat Demiryolu ile Hicaz Demiryolunu inşa etti.³

Rusya'ya karşı Osmanlı Devleti'ni yanına alan Almanya 23 Ekim 1913'ten itibaren Amiral Souchon'un kumandanlığındaki Akdeniz filosuna dâhil olan Goeben ve Breslau kruvazörünü İstanbul'a gönderdi. İki Alman gemisinin İstanbul'a gelmesiyle birlikte Osmanlı Devleti'nin ilan ettiği tarafsızlık ihlal edilmiş sayılacağından dolayı Türk Devleti, Goeben ve Breslau gemilerini satın aldığı ilan etti. İki geminin Osmanlı donanmasına katılmış olmasıyla birlikte Türk donanması Karadeniz'de Rusya'ya karşı üstünlük sağlamış oldu.⁴

1- Goeben ve Breslau'nun İstanbul'a Gelişi

Çıkacak bir dünya savaşında Osmanlı coğrafyası önemli bir rol üstlenecekti. Bu rolün önemini farkında olan Almanya, Osmanlı Devleti'nin dostluğunu kazanmanın kaçınılmaz olduğunu düşündü. Çünkü İtilaf Devletleri'nin kuşatmasından kurtulabilmenin yolu Osmanlı Devleti ile ittifak kurmak idi. Birinci Dünya Savaşı'nda Boğazların düşman gemilerine

¹Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1995*, Kronik Yayınları, İstanbul, 2018, s. 81-82.

²Edward J. Erickson, *Büyük Hezimet*, Çev: Gül Çağalı Güven, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2013, s. 49-50.

³Stanford J. Shaw, *Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu -Savaşa Giriş*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2014, s. 7-11.

⁴Klaus Wolf, *Gelibolu 1915- Birinci Dünya Harbi'nde Alman-Türk Askeri İttifakı*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2014, s. 77-82.

kapatılması neticesinde Rusya'ya gidecek müttefik yardımları önlenmiş olacak ve ayrıca Osmanlı Devleti ile Rusya arasında gerçekleşecek savaşta Rusya, Kafkasya Cephesi'ne büyük miktarda asker yollamak zorunda kalacaktı. Bu sayede Rusya'nın, Avrupa'da Almanya ile savaştığı cepheleler askeri olarak güçsüzleştirilecekti. Bununla birlikte Osmanlı Devleti savaşa girer girmez cihat ilan ederek Hindistan ve Mısır'daki Müslümanlar, İngiltere'ye karşı ayaklandırılacak ve bu suretle İngilizler meşgul edilecekti. II. Wilhelm'in daha 1898 yılında Osmanlı Devleti'ni ziyaretinde 300 milyon Müslüman'ın koruyucusu olduğunu beyan etmesinin esas nedeni ileride çıkacak bir büyük savaşta Osmanlı Devleti'nin stratejik öneminin farkında olmasıydı.⁵

Olası bir savaşta Almanya'nın Osmanlı Devleti'nin sağlayacağı imkânlardan faydalanabilmesi için öncelikle güçlü bir Osmanlı ordusuna ihtiyacı bulunmaktaydı. Balkan Savaşları'nda alınan mağlubiyet sebebiyle ordudaki kötü gidişatın farkında olan Almanlar, Osmanlı devlet adamlarıyla birlikte acilen bir askeri reform planı hazırladılar. Sadrazam ve Harbiye Nazırı Mahmut Şevket Paşa uzun süredir ordu reformu konusunda Almanlarla iş birliği yapılmasını arzulamaktaydı. Osmanlı Devleti'nin reformlar konusunda Almanya'ya yaptığı teklif Almanlarda tedirginlik yaratmış olsa da her şeye rağmen Rusları önlemek için kullanılacak en uygun aracın Osmanlı ordusu olduğunu düşünmekteydiler. Netice itibarıyla Enver Paşa'nın da onayıyla iki devlet arasındaki askeri iş birliğine dayalı sözleşme 27 Ekim 1913 tarihinde imzalandı. Almanlar askeri reformları hayata geçirmenin yanı sıra stratejik bazı kurum ve birliklerin yönetimini de üstlenebilecekti. Reform heyetinin başkanı olarak Otto Liman von Sanders görevlendirildi. Osmanlı ordusundaki reform çalışmaları Birinci Dünya Savaşı öncesine gelindiğinde olumlu sonuçlar vermeye başladı. Ancak bir süre sonra Almanlar Osmanlı Devleti'nin askeri meselelerinde kendi başlarına hareket etmeye başladılar. Alman Genel Kurmayı, Osmanlı ordusuyla ilgili hususlarda karar verici pozisyonuna geldi. Osmanlı subayları Berlin'den gelen talimatlardan haberdar edilmiyor ve sürecin dışında bırakılıyorlardı. Almanlar için yegâne hedef olabildiğince çok düşman kuvvetini Osmanlı Devleti üzerine yönlendirebilmektir. Çünkü Almanlara göre savaşın kazanan ve kaybedenini belirleyecek cephe Batı Cephesi idi. Almanlar tarafından Osmanlı ordusuna yüklenen misyon bu idi.⁶

Almanya, Osmanlı Devleti'ni hızla savaşa sokmak istemekle birlikte Osmanlı Devleti, askeri hazırlıklarını tamamlayıp ordusunu tam anlamıyla savaşa hazır hale getirmeden savaşa girmek istemiyordu. Bu durum Almanya için ciddi bir sorun teşkil etmekteydi. Bu sebeple Osmanlı Devleti'ni derhal savaşa dâhil etmek için baskı kurmaya başladı.

Akdeniz'de bulunan Alman savaş gemilerinin Çanakkale Boğazı'na doğru yol alması Osmanlı Devleti'nin savaşa girişi hususunda Almanya için önemli bir fırsat yaratabilirdi. Nitekim, iki Alman zırhlısı olan Goeben ve Breslau'nun Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na girişinde önemli bir rolü oldu. Goeben ve Breslau krizinin ortaya çıktığı günlerde Osmanlı Devleti'nin 1911 yılında İngiltere'ye sipariş ettiği Reşadiye ve Sultan Osman gemilerinin teslim edilmesi an meselesiydi. Ancak 1 Ağustos 1914 günü İngiltere iki dretnota el koyduğunu ve Osmanlı Devleti'ne teslim etmeyeceğini açıkladı. Halkın bağışlarıyla toplanan paralarla sipariş edilen gemilere İngiltere'nin bu şekilde ambargo uygulaması hem devlet hem de halk içinde büyük tepkilere neden oldu.⁷

İngiltere'nin bu hamlesi Rusya tarafından sevinçle karşılandı. Çünkü iki dretnotun Osmanlı donanmasına katılması halinde Türk donanması Rus donanmasına karşı Karadeniz'de üstünlük sağlamış olacaktı. Ayrıca bu gemilerin Osmanlı donanmasına dâhil edilmesiyle birlikte Osmanlı Devleti Yunanistan ile mücadele edecek ve adalar sorununu istediği şekilde çözüme kavuşturacaktı. Fakat İngiltere'nin iki gemiye uyguladığı tecrit kararı bu planları yok etti. Üstelik

⁵ Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi*, C. IX, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011, s. 379-380.

⁶ Mesut Uyar, Edward J. Erickson, *Osmanlı Askeri Tarihi*, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2020, s. 471-477.

⁷ Karal, *age*, s. 384.

Türk Devleti'nin ve halkın gururuna da büyük bir darbe indirdi. Bu durum hem İngiltere'ye hem de İtilaf Devletleri'ne karşı büyük bir öfkenin ortaya çıkmasına neden oldu. Tam da bu sırada Almanya, Osmanlı Devleti'ne; İngiliz ve Fransız donanmaları tarafından takip edilen fakat ele geçirilemeyen Goeben ve Breslau gemilerini teklif etti. Almanların bu teklifi Osmanlı Devleti'ne moral ve savaştaki motivasyonu açısından olumlu bir etki yarattı ve Türkler artık Almanya tarafında yer almaya karar vererek İttifak Devletleri saflarına katıldı. Bundan sonra Almanya, Türkiye'deki etkisini arttırmak için sadece orduda değil donanmada da nüfuz elde etmek için girişimlerde bulundu. Osmanlı ordu ve donanmasına Alman subaylar, silahlar, askeri malzemeler ve paralar taşınmaya başlandı. Türkiye artık tarafsızlık kararından vazgeçerek Rusya'ya karşı büyük savaşa girme yolunda hızlı adımlarla ilerlemekteydi.⁸ Goeben ve Breslau gemilerinin Osmanlı donanmasına dâhil edilmesi Rusya'nın tüm planlarını alt üst etti. Goeben ve Breslau'nun Osmanlı donanmasına dâhil olduğu tarihe kadar Türk donanmasının Rus donanmasına karşı önemli bir tehdit oluşturacağı düşünülmüyordu. Dretnot tipi savaş gemileri Türk ordusunu Rus ordusu karşısında tartışmasız üstün hale getirdi. Bu husus İttihat ve Terakki'nin milliyetçi politikaları ve Almanya'nın Osmanlı Devleti üzerindeki askeri yardımları ile daha da pekişti.⁹

Rusya, Birinci Dünya Savaşı'nın ilk günlerinden itibaren Osmanlı Devleti'ne karşı şüpheli bir yaklaşıma sahipti. Osmanlı hükümetinin Boğazlarda aldığı tedbirler Rusya'nın şüphelerini daha da güçlendirdi. Ağustos başlarında başlayan Türk ordusunun seferberliği Eylül ortalarına doğru tamamlanmak üzereydi. Kafkasya sınırındaki Türk askeri varlığı yoğun bir hal aldı. İstanbul ve Boğazlar çevresine Almanya'dan gelen ağır silahlar yerleştirildi ve Almanların, İstanbul ve Çanakkale Boğazlarındaki gücü olabildiğince arttırıldı. Goeben ve Breslau zırhlılarının Osmanlı donanmasına katılmasıyla birlikte hükümet içindeki, tarafsızlığı savunan ılımlı unsurlar önemli ölçüde zayıfladı.¹⁰

İngiltere'nin 1 Ağustos'ta gemilere el koymasından hemen bir gün sonra Osmanlı Devleti ile Almanya arasında İttifak Antlaşması imzalandı. 4 Ağustos 1914 tarihinde Goeben ve Breslau'nun Cezayir limanlarını bombaladıktan sonra¹¹ Çanakkale Boğazı'na doğru yol alması emri verildi. İki Alman gemisinin Çanakkale'ye doğru yol aldığı sırada önce Fransız ve sonra İngiliz donanmaları ile karşı karşıya gelmelerine rağmen Goeben ve Breslau'a herhangi bir müdahalede bulunulmadı. Sorunsuz bir şekilde yoluna devam eden iki Alman savaş gemisi 10 Ağustos 1914 tarihinde Çanakkale Boğazı açıklarına ulaştı.¹²

Goeben ve Breslau'nun ortaya çıkışı Rusları paniğe sevk etti. İki Alman gemisinin İstanbul'a gelişiyle birlikte Türkiye'nin savaş hazırlıkları yoğun bir hal aldı. Ruslar tarafından; Osmanlı Devleti'nin artık Almanya ve Avusturya tarafını tercih ettiği yorumları yapılmaktaydı. Liman von Sanders'in Askeri Misyon'un başkanlığına getirilmesiyle birlikte Türk ordusunun tamamen Alman kontrolüne girdiği düşünülmekteydi. Osmanlı Devleti ile Almanya arasında yapılan İttifak Antlaşması sonrasında Almanlar Boğazları ve Rusya ile olan sınırlardaki askeri birlikleri güçlendirmeye başlayarak Türk ordusunu Rusya'ya karşı savaşmaya hazırlamaktaydı.¹³

⁸ *Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg.*, Seriya: 3, Tom: 6, Çast: 1, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvary 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Depeşa No: 95, Belge No: 363, s. 370.

⁹ Alan Bodger, "Rusya ve Osmanlı İmparatorluğu'nun Sonu", *Osmanlı İmparatorluğu'nun Sonu ve Büyük Güçler*, Ed. Marian Kent, Alfa Yayınları, İstanbul, 2013, s. 148-149.

¹⁰ Yuriy Danilov, *Rossiya v Mirovoy Voyne 1914-1915*, Kinogaizdatoelstvo Slovo, Berlin, 1924, s. 265-266.

¹¹ Ali Kaşığıuşun, "Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na Girişi", Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2015, s. 354.

¹² Karal, *age*, s. 384-385.

¹³ *Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg.*, Seriya: 3, Tom: 6, Çast: 1, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvary 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Telegramma No: 1314, Belge No: 354, s. 361.

Goeben ve Breslau Akdeniz'de bulunduğu günlerde İngiltere ve Fransa Akdeniz'i kontrolü altında tutuyordu. İngiltere'nin Akdeniz'de 3 kruvazör, 4 zırhlı kruvazör, 4 hafif kruvazör ve 14 destroyeri bulunmaktaydı. Fransa'nın ise 16 savaş gemisi, 6 kruvazör ve 24 destroyeri mevcuttu. Alman gemilerinin bu kadar kalabalık İngiliz ve Fransız donanmalarından kurtularak İstanbul'a gelmesi neredeyse bir mucizeydi. Fakat sonuç itibarıyla gemiler Türk sularına ulaştı ve Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na girişinde başrolü oynadı. Etkileri sadece bununla sınırlı kalmayarak savaşın uzamasına ve İtilaf Devletleri'nin 4 yıllık savaşta oldukça yorulmasına ve Rusya'da Bolşevik İhtilali'nin meydana gelerek Çarlık Rusya'sının yıkılmasına neden oldu.¹⁴

Osmanlı Devleti'nin Almanya yanında savaşa hızla koştuğu günlerde Petrograd Maslahatgüzarı Fahrettin Bey ile Trubetskoy¹⁵ arasında Petrograd'da bir görüşme gerçekleşti. Rusya Dışişleri Bakanlığı'na ait 13 Ekim 1914 tarihli belgede Fahreddin Bey Rusya ile Türkiye arasında bir savaş olmayacağı yönünde güvence vermekteydi. Trubetskoy, Fahrettin Bey'in bu görüşüne inanmadığını belirterek itiraz etti. Trubetskoy, Almanların Türkiye'yi savaşa sokma konusundaki ısrarından ve kararlılığından vazgeçmeyeceğini bildirerek, Almanların bu konuda onarılamaz bir şey yapacağını ve bunun için en uygun aracın Goeben olduğunu ifade etti. Trubetskoy'a göre Almanlar Türkiye'yi askeri bir sabotaj ile savaşa sokmak istiyordu. Bu husus Almanlar için çok kullanışlı idi. Rusya'nın isteği, Türkiye'nin tarafsız kalmasıydı. Trubetskoy'a göre Türkiye'nin dokunulmazlığı ancak Rusya ile ittifak kurularak sağlanabilirdi. Rusya'nın tek istediği sadece Boğazlardan geçiş serbestliği sağlanmasıydı. Trubetskoy'un Boğazlardan geçiş serbestliği talebine askeri gemiler de dâhil edilmeliydi. Fahreddin Bey'in, Rusya'nın müttefiklerinin Türkiye'nin bölünmesine dair mevcut planları hakkında Trubetskoy'e yönlendirdiği soruya Trubetskoy, Türkiye'nin bölünmesinin Rusya'nın çıkarlarına hizmet etmeyeceği cevabını verdi. Türkiye bölündüğü takdirde Rusya birtakım devletlerle sınırdas olacak ve böyle bir durum Rusya'nın yararına değildi. Trubetskoy'a göre Türkiye ile Rusya arasındaki ittifak ile Rusya'nın Boğazlardaki seyir özgürlüğü sağlanmış olacak ve Türkiye'nin dokunulmazlığı garanti altına alınacaktı.¹⁶

2- Rus Diplomatik Belgelerinde Karadeniz Baskını

Goeben ve Breslau gemilerinin İstanbul'a gelmesi siyasi bir krizin çıkmasına neden oldu. İtilaf Devletleri, Osmanlı Devleti'nin tarafsızlığı ihlal ettiğini savundu. Meydana gelen krizi bertaraf etmek isteyen Türk yetkililer iki Alman zırhlısının Osmanlı Devleti tarafından satın alındığını duyurdular ve gemilerin isimlerini Yavuz ve Midilli olarak değiştirdiler. Ancak geminin Alman personeline dokunulmadı ve 9 Ağustos 1914 tarihinde Amiral Souchon Osmanlı Donanması Birinci Komutanlığı'na atandı. Bu tarihten sonra Amiral Souchon Karadeniz'de sık sık tatbikat yapmak istedi. 14 Eylül 1914'te Heybeliada'da gerçekleşen resmigeçit töreninden sonra Souchon Karadeniz'e çıkmak istemişse de Yavuz zırhlısının Karadeniz'de görülmesi Rusya tarafından savaş sebebi sayılacağı göz önünde bulundurularak bu isteğe olumsuz yaklaşıldı. Ancak 21 Eylül 1914 tarihinde içlerinde Goeben'in de olduğu bir kısım Osmanlı donanması Karadeniz'e çıkmış ve aynı gün İstanbul'a geri dönmüştü. 12 Ekim 1914 tarihinde Karadeniz'e açılan Souchon'a geri dön emri verilmekle birlikte sadece 4 gemi dönmüş ve 11 gemi Karadeniz'de kalmıştır. Souchon komutasındaki filo 18 Ekim 1914 tarihinde yeniden Karadeniz'e açılmış ve geri dön emriyle

¹⁴ Necmettin Alkan, *İmparatorluğun Son Savaşı*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2020, s. 135-137.

¹⁵ G. Trubetskoy. Kinyaz. Rus diplomat. 1911- 1914 yıllarında Rusya Dışişleri Bakanlığı Birinci Departmanı Direktör Yardımcısı olarak görev yaptı. 1914 yılında Ortadoğu Masası Şefi görevine getirildi. 1914-1917 yıllarında Sırbistan Büyükelçisi olarak görev yaptıktan sonra 1917 yılında Rusya Genel Kurmay Başkanlığı Diplomatik Büro Müdürü görevinde bulundu. Bkz. *Tsarskaya Rossiya ve Mirovoy Voyne*, s. Predisloviem M.N. Pokrovskovo, Tsentr Arhiv, Gosudartstvennoe İzdatelstvo, Leningrad, 1923, s. 300.

¹⁶ *Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg.*, Seriya: 3, Tom: 6, Çast: 1, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvary 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Belge No: 383, s. 392. (13 Ekim 1914 tarihinde Fahreddin Bey ile Trubetskiy arasındaki görüşme).

birlikte İstanbul'a geri dönmüştür. Yine 21 Ekim 1914 tarihinde yeniden Karadeniz'e açılmak isteyen Amiral Souchon'a Sadrazam Said Halim Paşa ve Bahriye Nazırı Cemal Paşa tarafından, Rusya ile savaş çıkarabileceği tehlikesinden dolayı izin verilmemiştir.¹⁷

Osmanlı Devleti'nin savaşa hemen dâhil olması için baskı yapan Almanya'nın, Marne Savaşı'nda Fransızlara mağlup olması ve Rusya'nın Avusturya üzerinde üstünlük kurmaya başlaması nedeniyle Osmanlı Devleti üzerindeki baskısı artmaktaydı.¹⁸ Amiral Souchon 27 Ekim 1914 tarihinde komuta ettiği Osmanlı donanmasını Karadeniz'e çıkarttı. Souchon'un esas amacı tatbikat değil Osmanlı Devleti ile Rusya arasında savaş çıkmasına neden olacak bir baskın gerçekleştirmektir.

Bu hususun Ruslar da farkındaydı. Şayet Osmanlı Devleti Almanların baskısına dayanabilseydi, Türk Devleti bir süre daha tarafsızlığını muhafaza edebilirdi. Ancak Rusların Avrupa Cephesi'ndeki ilerlemesi olumlu bir seyir takip ediyordu. Bu durumu sekteye uğratmak amacıyla Kafkasya Cephesi'nde de Rusya'yı zora sokacak faaliyetler gerçekleştirilmekteydi.¹⁹

Nihayetinde Souchon komutasındaki Osmanlı donanması 29 Ekim 1914 tarihinde Karadeniz'deki bazı Rus üslerini bombardımana tuttu. Bu harekât Rusya Dışişleri Bakanlığı kayıtlarına da yansdı. Bakanlığın 29 Ekim 1914 tarihli günlük raporunda baskınla ilgili sabah 09.30'da Baron Schilling; Amiral Ebergard'ın²⁰, Kafkasya Valisi'ne gönderdiği bir bilgi telgrafi aldı. Telgrafta "Türkiye ile savaş başladı" notu yer almaktaydı. Telgraf Odessa üzerinden Sivastopol'a ve oradan da Tiflis'e ulaşmıştı. Amiral Ebergard Sivastopol'da kuşatma hali ilan etmişti. Fransa Büyükelçisi Paleolog, Baron Schilling'i telefonla aradı. Paleolog'un Odessa'daki Fransa Konsolosu'ndan aldığı bilgiye göre iki Türk destroyeri Odessa Limanı'na girerek savaş gemilerine saldırmış ve gemilerden biri batmıştı. Ayrıca Fransız gemisi Portugal, Türk gemileri tarafından takip edilmekteydi. Bununla birlikte Feodosia Limanı, Breslau tarafından bombalanmıştı. Novorossiysk'e bir Türk savaş gemisi gelmişti. Gemiden inen bir Türk askeri şehrin teslim edilmesini istemişti. Subay tutuklanmış ve Türk savaş gemisi şehirden ayrılmıştı. Bu gayri resmi bilgi General N. A. Bazili²¹ tarafından Kudaşev'e²² bildirilmişti.²³

1914 yılına gelindiğinde Rusya'nın nüfuz ettiği bölgelerin genişletilmesine yönelik fikirlerin ortaya çıktığı görülmekteydi. Özellikle Rus nüfuzunun Güneydoğu Avrupa'ya kaydırılmasının

¹⁷ Ozan Tuna, "Amiral Souchon'un Donanma Komutanı Olması ve Rus Limanlarını Bombalaması", *Otam*, S. 36, Güz 2014, s. 203-209

¹⁸ Yusuf Sarımay, "Savaşın İttifaka: I. Dünya Savaşı'nda Türk-Bulgar İlişkileri", *100. Yılında I. Dünya Savaşı Uluslararası Sempozyumu*, 03-05 Kasım 2014, Budapeşte, Haz: Aynur Yavuz Akengin-Selcan Koçaslan, Ankara, 2015, s. 265.

¹⁹ Danilov, age, s. 267.

²⁰ Eberhardt. Rusça: Ebergard. Rus donanma amirali. 1914 yılında Rusya'nın Karadeniz filosu komutanı görevine getirildi. Bkz. *Tsarskaya Rossiya ve Mirovoy Voyne*, s Predisloviem M.N. Pokrovskovo, Tsent Arhiv, Gosudartsvennoe İzdatelsvo, Leningrad, 1923, s. 300.

²¹ 1912-1916 yılları arasında Rusya Dışişleri Bakanlığı'nda Diplomatik Büro Müdür Yardımcısı görevinde bulundu. 1916-1917 yılları arasında Rusya Genel Kurmay Başkanlığı'nda Diplomatik Büro Müdürü görevinde bulundu. Bkz. *Tsarskaya Rossiya ve Mirovoy Voyne*, s Predisloviem M.N. Pokrovskovo, Tsent Arhiv, Gosudartsvennoe İzdatelsvo, Leningrad, 1923, s. 297.

²² N. Kudaşev. Kinyaz. 1912-1914 yıllarında Rusya'nın Viyana Büyükelçisi Danışmanı olarak görev yaptı. 1914-1916 yıllarında yılları arasında Rusya Genel Kurmay Başkanlığı'nda Diplomatik Büro Müdürü görevinde bulundu. Bkz. *Tsarskaya Rossiya ve Mirovoy Voyne*, s Predisloviem M.N. Pokrovskovo, Tsent Arhiv, Gosudartsvennoe İzdatelsvo, Leningrad, 1923, s. 298.

²³ *Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg.*, Seriya: III, Tom: VI, Çast: I, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvarya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Belge No: 419, s. 431. Fransız gemisi Portugal Karadeniz'de bulunduğu sırada Osmanlı Devleti Boğazları kapatma kararı almış ve Portugal gemisi Karadeniz'den ayrılamamıştır. Bu sebeple gemi, Fransa tarafından Rusya'ya verilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Resul Turan, "I. Dünya Savaşı'nda Karadeniz'de Batırılan Bir Kızılhaç Gemisi: Portugal", *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, S. 25, Güz 2018, s. 185-202.

Rusya için hayati öneme sahip olduğu tespitleri yapılmaktaydı. Rus politikacılar savaşın Rusya için ciddi bir risk taşıdığına farkında olmakla birlikte ülkenin kalkınabilmesi için yegâne çarenin yayılmacı bir dış politika olduğu konusunda hemfikir idiler. Bu sebeple Rusya Dışişleri Bakanlığı Balkanlar'a öncelik verdi. Sırbistan ve Bulgaristan arasında bir uzlaşma sağlanmaya çalışıldı. Rusya'nın bu politikası nedeniyle Balkan Savaşları patlak verdi. Balkan Savaşları sonucunda istediğini elde edemeyen Rusya, yayılmacı politikasına daha farklı alanlar açma arayışına girdi. Hükümet genelinde savaşın mutlaka gerçekleşmesi gerektiğine yönelik inanç hâkimdi. 21 Şubat 1914 tarihinde Rusya Bakanlar Konseyi'nde yapılan bir toplantıda Rus Dışişleri Bakanı Sazonov²⁴, Boğazlara karşı harekâta geçebilmenin tek yolunun bir Avrupa savaşının çıkmasına bağlı olduğu fikrini beyan etmişti.²⁵ Rusya'nın İstanbul Büyükelçisi Giers²⁶ her ne kadar Osmanlı Devleti ile Rusya arasında bir ittifak gerçekleştirilmesi hususunda Temmuz 1914'ten itibaren gayret sarf etmiş olsa da Ekim 1914 tarihine gelindiğinde savaşın daha fazla ertelenemeyeceğini düşünerek Trubetskoy'a gönderdiği telgrafta İstanbul'u alabilmenin tek yolunun Türklerle savaşa tutuşmak olduğunu bildirmişti. Giers'in bu telgrafından anlaşıldığı üzere bir Türk-Rus savaşının önlenmesine yönelik diplomatik çabalar 11 Ekim 1914 tarihine gelindiğinde artık terk edilmişti.²⁷

29 Ekim 1914 tarihli Rusya Dışişleri Bakanlığı'na ait günlük kayıta Dışişleri Bakanlığı'nın bazı kararlar aldığı görülmektedir. Saat öğlen 12.00 sularında Fransa ve İngiltere'nin Petrograd Büyükelçileri Rusya Dışişleri Bakanlığı'na gelerek ortak eylem hakkında karar verildi. Dışişleri Bakanı Sazonov tarafından, Türkiye'ye verilecek ultimatoma İstanbul'daki Rusya, İngiltere ve Fransa Büyükelçilerine verilecek talimat hazırlandı. Bu ultimatoma göre Türkiye, kara ordusundaki ve donanmasındaki tüm Almanları uzaklaştırmalıydı. Aksi takdirde Rusya, Türkiye ile olan tüm diplomatik ilişkileri sonlandıracaktı. Ayrıca Rusya'nın İstanbul Büyükelçisi Giers'e, İstanbul'dan ayrılması için telgraf çekilmesine karar verildi.²⁸

Aslında Osmanlı Devleti'nin Karadeniz filosu tarafından gerçekleştirilen bu eylem, Sazonov gibi Rusya'daki savaş yanlılarını memnun etmiş olabilirdi. Aynı şekilde Osmanlı Devleti içinde de savaşa girmek için daha fazla beklemeye gerek olmadığı görüşünde olanların sayısı giderek artıyordu. Almanya ise en başından beri Türkiye'nin savaşa girmesi için baskıda bulunuyordu. Amiral Souchon 27 Ekim 1914 tarihinde Karadeniz'e açıldığında esas maksadı Osmanlı Devleti ile Rusya arasında bir savaş başlatmaktı. Souchon denize açıldıktan sonra Almanya'nın İstanbul Büyükelçisi Wangenheim'e gönderdiği telgrafta, donanma tatbikatı kisvesi altında Karadeniz'e açıldığını ve anlaşıtları gibi Enver Paşa'dan gelecek mesajdan sonra uygun bir fırsat yakaladığında Rus donanmasına saldıracağını bildirmişti. Plana göre Souchon, Rus sahillerini bombalaması yönünde Enver Paşa'nın mühürlü emrini açmasına ya da açmamasına dair telsizle vereceği talimatı beklemesi gerekiyordu. Ancak Enver Paşa telsiz talimatı göndermedi. Buna

²⁴ Rusya Dışişleri Bakanı. 1904-1906 yılları arasında Rusya'nın Londra Büyükelçiliğinde Elçilik Danışmanı olarak görev yaptı. 1906- 1910 yılları arasında Rusya'nın Vatikan Diplomatik Temsilcisi görevinde bulundu. 1910-1916 yılları arasında Dışişleri Bakanı olarak görev yaptı. Ardından 1917 yılına kadar Londra Büyükelçisi olarak bulundu. Bkz. *Tsarskaya Rossiya ve Mirovoy Voyne*, s. Predisloviem M.N. Pokrovskovo, Tsent Arhiv, Gosudartsvennoe İzdatelstvo, Leningrad, 1923, s. 299.

²⁵ James Joll, Gordon Martel, *Birinci Dünya Savaşı Neden Çıktı*, Çev: Orhan Dinç Tayanç, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2018, s. 185-187.

²⁶ 1902- 1912 yılları arasında Rusya'nın Bükreş Ortalçisi olarak görev yaptı. 1912 yılında İstanbul Büyükelçisi görevine getirildi ve 1914 yılında Osmanlı Devleti'nin Rusya ile savaşa girişine kadar bu görevde bulundu. 1915-1917 yılları arasında Rusya'nın Roma Büyükelçisi olarak görev yaptı. Bkz. *Tsarskaya Rossiya ve Mirovoy Voyne*, s. Predisloviem M.N. Pokrovskovo, Tsent Arhiv, Gosudartsvennoe İzdatelstvo, Leningrad, 1923, s. 298.

²⁷ Sean McMeekin, *I. Dünya Savaşı'nda Rusya'nın Rolü*, Çev: Nurettin Elhüseyni, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2013, s. 125.

²⁸ *Mejdunarodne Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstv 1878-1917 gg.*, Seriya: 3, Tom: 6, Çast: 1, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvarya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Belge No: 420, s. 432.

rağmen Amiral Souchon yine de Rus sahillerine saldırdı ve böylece Osmanlı Devleti resmen Birinci Dünya Savaşı'na girmiş oldu.²⁹

30 Ekim 1914 tarihinde İngiltere'nin Petrograd Büyükelçisi ile Rusya Dışişleri Bakanlığı arasında bazı görüş alışverişleri yapıldı. İngiliz Büyükelçi, Odessa'ya yapılan saldırının Türk yetkililerin bilgisi dâhilinde olmaksızın gerçekleştiğini bildirmekteydi. Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov gibi İngiltere'nin Petrograd Büyükelçisi de Alman askerlerinin Osmanlı Devleti'ndeki görevlerine son verilip gönderilmeleri hususunda Türk hükümetine seçim yapması gerektiğinin bildirilmesi taraftarıydı. Türk Devleti ya Almanları ordusundan uzaklaştıracaktı ya da İtilaf Devletleri ile tüm ilişkiler sonlandırılacaktı.³⁰

Osmanlı Devleti ise Almanya ile gerçekleştirdiği ittifakın devam etmesi taraftarıydı. Nitekim Almanya ile Osmanlı Devleti arasındaki ilişkiler uzun zaman önce başlamıştı. 1790 yılında Prusya ile yapılan ittifak antlaşması Osmanlı Devleti'nin Avrupalı Hıristiyan bir devletle gerçekleştirdiği ilk ittifak antlaşmasıydı. Helmut von Moltke ve Goltz gibi subayların Osmanlı ordusunu modernize etmek için görevlendirilmeleri Türk-Alman ilişkilerinin köklü bir şekilde gelişmesine vesile oldu. İki devlet arasında sınırdaşlık olmaması birbirlerine güven duymalarındaki başlıca nedenlerdendi. Bismarck ile devam eden iyi ilişkiler II. Wilhelm döneminde en parlak günlerini yaşadı. İngiltere, Rusya ve Fransa tarafından baskı altına alınan Osmanlı Devleti ve Almanya için birbirleriyle ittifak tek çıkar yol olarak görünmekteydi. 1890'lardan itibaren Makedonya, Girit ve Ermeni olayları sırasında Almanya, diğer Avrupalı devletlere göre daha barışçıl hareket etmişti. 1895 yılına gelindiğinde Osmanlı Devleti'ni paylaşma projelerine karşı Almanya tarafsız kalmıştı. Tüm bu gelişmeler neticesinde Bağdat Demiryolu gibi büyük projelerde, Osmanlı Devleti Almanya'yı tercih etti. Diğer Avrupalı devletlerle olan ilişkilere nazaran daha dostane gelişen Türk-Alman ilişkileri neticesinde Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti ile Almanya arasında İttifak Antlaşması yapıldı. Dolayısıyla Alman subayların ve gemilerinin Osmanlı Devleti'nden gönderilmesi talebine olumlu yanıt verilmesi düşünülemezdi.³¹

Karadeniz baskını gerçekleşmiş olmasına rağmen Osmanlı Devleti, savaştan önce aldığı tarafsızlık kararını devam ettirmek niyetindeydi. Bu niyetini ortaya koymak maksadıyla yabancı devletlerin büyükelçileriyle çeşitli görüşmeler gerçekleştirdi. Sadrazam Said Halim Paşa'nın konağında yapılan toplantıda, tarafsızlığın devam ettirilmesi yönünde görüşler bildirildi. İtilaf Devletlerinin büyükelçileri ise, mevcut statükonun sürdürülebilmesi için Alman Askeri Heyeti'nin ve donanmasının Osmanlı Devleti'nden gönderilmesi şartını öne sürdü. İtilaf Devletleri'nin bu dayatmacı tutumuna karşı 1 Kasım 1914 tarihinde Rusya'ya savaş ilan edildi. Osmanlı Padişahı bu kararı 11 Kasım 1914 tarihinde onayladı.³²

Fransa ve İngiltere Büyükelçileri ile Sazonov arasında varılan ortak karar neticesinde Sazonov 30 Ekim 1914 tarihinde Rusya'nın İstanbul Büyükelçisi'ne gönderdiği 3545 numaralı telgrafta Osmanlı hükümetine; Alman askeri misyonunun ve Osmanlı donanmasındaki Alman subay ve denizcilerinin 24 saat içinde görevden alınmasına dair ultimatö verilecekti. Yine Osmanlı Devleti 24 saat içinde Alman savaş gemilerini reddedecek ve her türlü barınma, malzeme temini

²⁹ Mustafa Aksakal, *Harb-i Umumi Eşiğinde Osmanlı Devleti Son Savaşı'na Nasıl Girdi*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, Çev: Ebru Kılıç, İstanbul, 2018, s. 204-205.

³⁰ *Mejdu narodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstv 1878-1917 gg.*, Seriya: III, Tom: VI, Çast: I, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvary 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Belge No: 425, s. 436.

³¹ Alkan, *age*, s. 72-78.

³² Salih Kış, "Birinci Dünya Savaşı'nın Seyrini Değiştiren Goeben ve Breslau Gerçeği", *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılı*, C.15, S. 22, 2017, s.77.

ve yardımlar sonlandırılacaktı. Aksi takdirde Türkiye ile olan tüm ilişkiler kesilecek ya da Rusya'yı Fransa ve Büyük Britanya'ya bağlayan birliğin yükümlülükleri yerine getirilecekti.³³

30 Ekim 1914 tarihli Rusya Dışişleri Bakanlığı günlük raporunda İstanbul Büyükelçisi Giers tarafından Rus Dışişleri Bakanlığı'na gönderilen telgrafta iletilen bilgiye göre İstanbul'daki İngiltere ve Fransa Büyükelçileri, Rusya'nın talep ettiği; ya Alman kara ve deniz subaylarının sınır dışı edilmesi ya da İtilaf Devletleri'nin savaş açacağı şeklindeki Osmanlı Devleti'ne verilecek ultimatoma konusunda görüş birliğine varmışlardı. Aynı gün İstanbul'daki İngiliz Büyükelçisi Mallet, Petrograd'daki İngiliz Büyükelçisi'ne benzer bir telgraf çekti. Bu telgrafın bir kopyası Petrograd Büyükelçisi tarafından Rusya Dışişleri Bakanlığı'na gönderildi. Rus Dışişleri Bakanı Sazonov, Giers'ten gelen telgrafla ilgili Rus Çarı'nı telefonla arayarak bilgilendirdi. İstanbul'daki İngiltere ve Fransa Büyükelçilerinin belirttiği ultimatoma ilgili hareket tarzı hakkında Çar'dan onay istedi. Ancak Çar, artık Türkiye ile bir savaş hali söz konusu olduğu için Türkiye'ye karşı kararlı bir eylem gerçekleştirilmesinden yanaydı. Ancak yine de Büyükelçilerin ortaklaşa karar kıldıkları eylemin uygulanmasına onay verdi. Buna göre Rusya, İngiltere ve Fransa hükümetleri Bab-ı Aliye karşı birlikte bir açıklama yapacaktı. Kısa süre sonra Petrograd'daki İngiliz ve Fransız Büyükelçileri Rus Dışişleri Bakanı Sazonov'a gelerek İstanbul'daki büyükelçilerin yapacağı ortak açıklama üzerinde çalıştılar. Daha sonra Amiral Eberhard'a ve Kafkasya Valisi Varontsov Daşkov'a talimatlar içeren telgraflar çekildi. Amiral Eberhard'a Karadeniz'de hareket serbestisi verildi. Daşkov'a ise Osmanlı Devleti'ne verilecek ultimatoma yanıt gelene kadar Kafkasya'da Türkiye'ye karşı girişilecek saldırıların ertelenmesi talimatı verilmişti.³⁴

Karadeniz baskınından sonraki aylarda Rusya Kafkasya Cephesi'ne yönelik önemli faaliyetlerde bulundu. Rus Karadeniz filosunun öncelikli görevlerinden biri Rusya'nın Kafkasya Cephesi'ne destek vermektir. Bu sebeple Rus donanması, Karadeniz sahillerindeki şehirleri bombalayarak Osmanlı Devleti'nin Kafkasya Cephesi'ne takviye yapmasını engellemeye çalışıyordu. Rus ordusunun Kafkasya'da elde edeceği başarı, İstanbul'un yolunu açacaktı.³⁵

Birinci Dünya Savaşı'nın ayak seslerinin duyulduğu günlerde İttihat ve Terakki yönetiminin Rusya ile ittifak planlamasının esas nedeni devletin toprak bütünlüğünü muhafaza etme isteğiydi. Uzunca bir süredir toprak kaybeden Türk Devleti tıpkı İngiltere ve Fransa'dan olduğu gibi tüm gayretlerine rağmen Rusya'dan da olumsuz cevap aldı. Osmanlı Devleti'nin Bosna Hersek ve Bulgaristan'ı kaybetmesinden sonra Trablusgarp ve Balkan Savaşları'ndan ağır mağlubiyetlerle çıkması Türk Devleti'ni İngiliz, Fransız, Rus eksenine girmeye teşvik etti. Bu strateji başarıya ulaştığı takdirde Avusturya ve İtalya'ya karşı verilen kayıplar telafi edilebilirdi. Ayrıca Sırbistan ile gerçekleşecek iş birliği neticesinde Sırbistan'dan bazı tavizler koparılabilirdi. Rusya ile gerçekleşecek ittifak neticesinde Boğazlar ve İstanbul'daki Rus tehdidi bertaraf edilebilirdi. Adalar Denizi'nde Yunanistan'a kaybedilen adalar geri alınabilirdi. Enver Paşa'nın Rusya'ya yaptığı ittifak teklifinin Rusya tarafından kabul görmemesi; böyle bir ittifak neticesinde Osmanlı Devleti'nin Rusya'ya göre çok daha fazla kazanım elde edeceği ihtimaline karşı Rus Devleti içinde, özellikle Dışişleri Bakanı Sazonov gibi etkili siyasetçilerin öne sürdüğü itirazlar

³³ *Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg.*, Seriya: III, Tom: VI, Çast: I, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvary 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Telegramma No: 3545, Belge No: 427, s. 438.

³⁴ *Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg.*, Seriya: III, Tom: VI, Çast: I, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvary 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Belge No: 428, s. 439.

³⁵ K. G. Jitkov, "Morskaya Sila v Mirovoy Voyne", *Voprosi Mirovoy Voyni*, pod redaksiey: M. İ. Tugan-Baranovskovo, İzdanie Yuridičeskavo Knijnavo Sklada, Petrograd, 1915, s. 650-651.

olabilirdi.³⁶ Dolayısıyla Karadeniz baskınından hemen sonra Alman subayların Osmanlı ordusundan gönderilmesi talebini içeren Rus ultiimatının kabul edilmesi düşünülemezdi.

30 Ekim 1914 tarihinde Rusya'nın Paris Büyükelçisi İzvolskiy³⁷ tarafından Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a gönderilen telgrafta, Delcasse'nin Bompard'dan aldığı telgraftaki bazı bilgileri aktarmaktaydı. Buna göre Almanya Osmanlı Devleti'ne 50.000.000'luk bir ödeme gerçekleştirecekti. Bu ödeme Bab-ı Ali'ye aktarıldıktan hemen sonra Türkiye vakit kaybetmeden Rusya'ya karşı harekete geçecekti. Bu plana dair karar alınırken Osmanlı hükümetinin Bakanlar Kurulu'nda itirazlar yükseldi. Fakat Almanya'nın İstanbul Büyükelçisi Wangenheim, Almanya yanlısı Bakanlarla anlaşarak Almanların komutasındaki Türk donanmasının Rusya'ya karşı saldırıya geçmesini istedi. Giers, Bompard ve Mallet Türk hükümetinden Alman subaylarının derhal görevden alınmasını aksi takdirde İngiltere, Fransa ve Rusya'nın birlikte Osmanlı Devleti'ne saldıracağını bildirdiler. Bompard'a göre Türkiye artık tamamen Alman baskısı altındaydı ve Almanya'dan kurtulması çok zordu. Yine de Türkiye'yi Almanya'dan uzaklaştırmak Üçlü İtilaf için daha faydalı bir yöntem idi.³⁸

Bompard'ın, Osmanlı hükümetinin Almanların baskısı altında olduğuna yönelik tespitinin gerçeklik payı bulunmaktaydı. Türk Devleti'nin zaman kaybetmeden savaşa girmesini isteyen Almanlar'ın, Goeben ve Breslau zırhlılarını Çanakkale'ye göndermelerinin ardındaki neden buydu. İki gemi Karadeniz'de Rus donanmasına karşı üstünlük sağlayarak Osmanlı Devleti'nin savaşa katılmasında etkin rol üstlenecekti. Gemilerin Boğazlardan geçiş yapmasıyla birlikte İtilaf Devletleri tarafından, Osmanlı Devleti'nin tarafsızlığını bozduğu yönünde tepkiler gerçekleşti. Bu durum Almanya'yı memnun etmekteydi. Bu sayede Osmanlı Devleti daha fazla vakit kaybına neden olmadan savaşa girebilirdi. Ancak Osmanlı Devleti, İngiltere'ye sipariş ettiği Sultan Osman ve Reşadiye gemilerine İngiliz hükümetinin el koymuş olmasını neden göstererek, Goeben ve Breslau gemilerini satın aldığı ilan etti. Osmanlı hükümetinin bu karşı hamlesi savaşa girmesi yönündeki Alman baskısını bir süre bertaraf etti. Fakat Almanlar bu defa Amiral Souchon komutasındaki Karadeniz donanmasının Rus limanlarını bombalaması yönünde taleplerde bulunmaya başladı. Enver Paşa, Osmanlı ordusunun savaşa girmesi için halen seferberliğini tam anlamıyla gerçekleştiremediği için Almanların bu taleplerine uzun süre direndi.³⁹

Karadeniz'deki Rus limanlarının bombalanması Osmanlı Devleti'nin tarafsızlık politikasından vazgeçtiği anlamına gelmekteydi. Ordunun modernize edilme faaliyetlerinin sonuna gelinmişti. Bu sebeple Osmanlı hükümeti yetkilileri Almanya ile hareket edilme kararını kesin bir dille deklare etmeye başladılar. Rusya'nın Londra Büyükelçisi Benkendorf'tan⁴⁰ Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a 31 Ekim 1914 tarihinde gönderilen 623 numaralı telgrafta İngiltere'nin İstanbul Büyükelçisi Mallet'in, İngiltere'nin Petrograd Büyükelçisi Nicholson'a gönderdiği telgrafta Talat Paşa'nın Mallet'e, Türkiye'nin kararlı bir biçimde Almanya'nın yanında yer aldığı bildirildiği

³⁶Gün Kut, "Bir Dış Politika Kararı Olarak 29 Ekim 1914 Karadeniz Baskını: Kandırılma mı Önleyici Darbe mi?", *Türk Dış Politikasını Düşünmek- A. Haluk Ülman'a Armağan*, Ed: Gencer Özcan, Der Yayınları, İstanbul, 2012, s. 45.

³⁷Rus devlet adamı ve diplomat. 1897 yılından itibaren Belgrad, Münih, Tokyo ve Kopenhag Maslahatgüzarı olarak görev yaptı. 1906-1910 yılları arasında Rusya Dışişleri bakanlığı görevinde bulundu. 1910-1917 yılları arasında Rusya'nın Paris Büyükelçisi idi. Bkz. *Tsarskaya Rossiya ve Mirovoy Voyne*, s. Predisloviem M.N. Pokrovskovo, Tsentr Arhiv, Gosudartsvnoe İzdatelstvo, Leningrad, 1923, s. 298.

³⁸*Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg.*, Seriya: III, Tom: VI, Çast: I, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvarya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Telegramma No: 535, Belge No: 432, s. 447.

³⁹Tuncay Ögün, Alfina Sibgatullina, "Türklerin ve Rusların Gözüyle 100'üncü Yılına Girerken Karadeniz Baskını ve Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na Girişi", *History Studies*, C. 5, S. 6, 2013, s. 90-91.

⁴⁰1902-1916 yılları arası Rusya'nın Londra Büyükelçisi. Bkz. *Tsarskaya Rossiya ve Mirovoy Voyne*, s. Predisloviem M.N. Pokrovskovo, Tsentr Arhiv, Gosudartsvnoe İzdatelstvo, Leningrad, 1923, s. 297.

bilgisi yer almaktaydı. Bununla birlikte Sadrazam Said Halim Paşa ile bir görüşme gerçekleştiren Mallet, Sadrazamın hiçbir konuda kendisine danışılmadığı hususunda yakınmalarda bulunduğunu iletmekteydi. Karadeniz'deki Rus limanlarının bombalanması hadisesiyle kendisinin hiçbir ilgisinin bulunmadığını ifade eden Sadrazamın görevden alınması Mallet'e göre an meselesiydi.⁴¹

İngiltere'nin İstanbul Büyükelçisi Louis Mallet Osmanlı Devleti'nin tarafsızlığını koruyacağına inanmakla birlikte Enver Paşa'nın tamamen Almanların etkisinde olduğunu ve Osmanlı ordusunu Almanların yanında savaşa sokabilmek için seferberlik ilan ettiğini düşünmekteydi. Bu sebeple Mallet, Sadrazam Said Halim Paşa'ya ve bazı Bakanlara Goeben ve Breslau gemilerinin gelmesiyle birlikte Osmanlı Devleti'ni savaşa sokabilmek için Almanlar tarafından sürekli baskı uygulanacağı hususunda telkinlerde bulunmaktaydı. Mallet'e göre Türk hükümeti, Almanların baskı ve etkisinden kurtulabilmek için hiçbir çaba sarf etmemekle birlikte Said Halim Paşa, Osmanlı Devleti'nin tarafsızlığını devam ettirmesi için çaba harcadığını hatta İngiltere ile iyi ilişkiler kurma gayretinde olduğunu, kendi hükümetine yazdığı raporda dile getirmekteydi.⁴²

Osmanlı Devleti savaşa dâhil olmadan önce İngiltere, Fransa ve Rusya ile ittifak kurabilmek için çeşitli girişimlerde bulunduğu bilinmektedir. Aslında Almanya, Osmanlı Devleti'nin ittifak için en son müracaat ettiği devlettir. Özellikle Rusya ile ittifak gerçekleştirmek hususunda Enver Paşa, Rusya'nın İstanbul Büyükelçiliği'nde Askeri Ataşe olarak görev yapan General Leontev⁴³ ile defalarca görüşmüştü. Hatta ittifak teklifini Ruslara Enver Paşa bizzat yapmıştı. Çarlık Rusya'sının İstanbul Büyükelçisi Giers'in 5 Ağustos 1914'te Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'a gönderdiği telgrafta Enver Paşa Rusya'ya ilk defa ittifak teklifinde bulundu. Rusya'ya karşı seferberliğin söz konusu olmadığını belirterek, Kafkasya'da bulunan Osmanlı ordusunun 9. ve 11. Kolordularından bazı birlikleri geri çekebileceğini bildirmişti. Türkiye'nin sadece kendi çıkarlarını gözeterek hareket ettiğini belirten Enver Paşa, Osmanlı Devleti'nin hiçbir devlete bağlı olmadığını da sözlerine eklemişti. Rusya, Türk ordusundan istifade etmek istediği takdirde bu isteğin değerlendirilebileceğini ifade eden Enver Paşa, bunun karşılığında Rusya'dan, Balkan devletlerinin Türkiye ile karşılıklı tavizlere dayalı bir barış gerçekleştirmesini istemekteydi. Rusya ile askeri bir ortaklık söz konusu olduğu takdirde, Rusya'ya savaş açacak bir Balkan devletine karşı Türk ordusu kullanılabilirdi. Ayrıca, Avusturya'ya karşı Balkan devletlerini destekleme konusunda da Türk ordusu Rusya'ya destek verebilirdi. Bu önerilere karşılık olarak Enver Paşa Rusya'dan Ege Adaları ve Batı Trakya ile ilgili tavizler talep etmekteydi.⁴⁴ Enver Paşa'nın Rusya'ya yaptığı ittifak teklifi ile ilgili Rus General Leontev ile gerçekleştirdiği görüşmeler uzun süre devam etti. Ancak Rusya Dışişleri Bakanı Sazonov'un bu ittifak ihtimaline karşı tutumu, Leontev ve Giers'in Türkiye ile ittifakın gerçekleşmesi gerektiğini belirten çok sayıda raporuna rağmen daima olumsuz oldu. Dolayısıyla Enver Paşa, Birinci Dünya Savaşı'ndan önce sadece Almanlarla değil Rusya ile de ittifak ihtimalini değerlendirmişti.

Almanya ile Osmanlı Devleti arasındaki ittifak ve Alman subayların Osmanlı ordusunda üstelik de önemli mevkiilerde bulunuyor olmaları, Rusya için Birinci Dünya Savaşı'ndaki en mühim tehditlerden biri idi ve Osmanlı Devleti ile Rusya arasındaki müzakere konularının

⁴¹ *Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg.*, Seriya: III, Tom: VI, Çast: I, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvary 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Telegramma No: 623, Belge No: 442, s. 455.

⁴² Meral Balcı, "İngiliz Büyükelçinin Gözünden I. Dünya Savaşı'na Giden Yolda Osmanlı Devleti'nin İçinde Bulunduğu Durum", *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, C. II, S. I, Bahar 2015, s. 13-14.

⁴³ Rus General. 1913-1914 yılları arasında Rusya'nın İstanbul Büyükelçiliği'nde Askeri Ataşe olarak görev yaptı. Bkz. *Tsarskaya Rossiya ve Mirovoy Voyne*, s Predisloviem M.N. Pokrovskovo, Tsentr Arhiv, Gosudartstvennoe İzdatelstvo, Leningrad, 1923, s. 298.

⁴⁴ *Tsarskaya Rossiya v Mirovoy Voyne*, Tsentr Arhiv, Gosudartstvennoe İzdatelstvo, Leningrad, 1923, s Predisloviem M.N. Pokrovskovo, No: 628, (Türkiye Kısmında No: 9).

başında Alman subayların Osmanlı ordusunda yer alıyor olmaları gelmekteydi. Rusya'nın Paris Büyükelçisi İzvolskiy tarafından 31 Ekim 1914 tarihinde Rusya Dışışleri Bakanı Sazonov'a gönderilen 541 numaralı telgrafta İzvolskiy'nin, Fransa Dışışleri Bakanı Delcasse ile gerçekleştirdiği görüşmede edindiği bilgiler yine Alman subayların Türk ordusundaki etkileri hakkındaydı. 30 Ekim tarihinde Fransa'nın İstanbul Büyükelçisi Bompard tarafından Delcasse'ye gönderilen telgrafa göre Sadrazam Said Halim Paşa Jöntürklerle bir toplantı gerçekleştirmiş ve toplantıda Alman subayların Türkiye'den gönderilmesine dair herhangi bir karar alınmamıştı. Bununla birlikte Rus limanlarına saldırı ile ilgili Amiral Souchon, Boğazdan çıkarken kendileri tarafından batırılan bir Rus gemisinin saldırısına uğradıklarını ifade etmişti. Ele geçirdikleri Rus askerlerinin ifadesine göre söz konusu mayın gemisi Prut, mayın tarlaları döküyordu. Souchon'un savunmasına göre, Odessa ve Feodosiya limanlarına gerçekleştirdiği baskın bu sebeple bir misilleme idi.⁴⁵

Bununla birlikte, Rusya Dışışleri Bakanı Sazonov tarafından 1 Kasım 1914 tarihinde Rusya'nın Paris Büyükelçisi İzvolskiy ve Londra Büyükelçisi Benkendorf'a gönderilen telgraf, Sazonov ile Osmanlı Devleti'nin Petrograd Maslahatgüzarı Fahreddin Bey arasında geçen görüşmeye dair bilgiler içermekteydi. Bu görüşmede Fahreddin Bey, Osmanlı Devleti Sadrazam'ının telgrafını Sazonov'a okudu. Bu telgrafta Sadrazam Said Halim Paşa, Rus donanmasının gerçekleştirdiği düşmanca eylemin iki ülke arasındaki dostluğu ihlal etmiş olmasından dolayı büyük üzüntü duyulduğunu bildirmekteydi. Bununla birlikte Osmanlı Devleti, Rusya'nın istediği çözümü gerçekleştirmeyecekti. Benzer olayları engellemek amacıyla Rusya bazı önlemler alacağına dair teminat vermeliydi. Türk Devleti, kendi donanmasının Karadeniz'e daha fazla girmesine bundan böyle müsaade etmeyecekti. Bunun karşılığında Rusya, Türk karasularında bulunmayacağına dair beyanat verebilirdi. Her iki ülkenin ortak çıkarları hususunda Osmanlı Devleti'nin gösterdiği uzlaşmacı tavrın aynısını Rusya'nın da göstermesi ümit edilmekteydi.⁴⁶

Osmanlı Sadrazamının Rus Dışışleri Bakanı Sazonov'a gönderdiği uzlaşmacı ifadeler içeren telgraf Osmanlı Devleti'nin Petrograd Maslahatgüzarı Fahreddin Bey tarafından Sazonov'a okunduğu aynı gün Rusya, Kafkasya sınırında Osmanlı Devleti'ne karşı taarruza geçti. İngilizler ise Akabe'ye saldırdı ve İzmir Körfezi'nde Osmanlı donanmasına ait iki gemiyi batırdı.⁴⁷

Rusya Dışışleri Bakanı Sazonov tarafından 1 Kasım 1914 tarihinde Rusya'nın Paris Büyükelçisi İzvolskiy ve Londra Büyükelçisi Benkendorf'a gönderilen diğer telgraf, Osmanlı Devleti'nin Petrograd Maslahatgüzarı Fahreddin Bey aracılığıyla, Sadrazam Said Halim Paşa tarafından Rusya Dışışleri Bakanı'na gönderilen telgrafta iddia edilenler hakkındaydı. Fahreddin Bey, Sadrazamın telgrafını Sazonov'a okuduktan sonra Rusya Dışışleri Bakanı, Rus filosunun Karadeniz'de Boğaz çıkışında gerçekleştirdiği düşmanca eylemi kabul etmemişti. Sazonov'a göre artık konuşmak için çok geçti. Şayet Türkiye ülkedeki Alman subay, asker ve denizcilerini derhal

⁴⁵ *Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg.*, Seriya: III, Tom: VI, Çast: I, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvarya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Telegramma No: 541, Belge No: 443, s. 455.

⁴⁶ *Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg.*, Seriya: III, Tom: VI, Çast: I, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvarya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Telegramma No: 3575, Belge No: 445, s. 457.

⁴⁷ E. Kur. Alb. Nusret Baycan, "Karadeniz Olayı ve Birinci Dünya Harbine Girişimiz", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. 8, S. 22, 1991, s. 180.

sınır dışı edeceğini açıklasaydı, Rus limanlarına gerçekleştirilen saldırı ve bu saldırının yol açtığı tüm zararların giderilmesi için müzakerelere başlanabilirdi. Fakat artık bu imkânsızdı.⁴⁸

Ruslar Osmanlı Devleti tarafından böyle bir eylemin gerçekleşebileceği ihtimalini daima göz önünde bulundurmışlardı. Giers'in son zamanlardaki uyarıları da Almanların baskısı altında Türkiye'nin her an savaşa dâhil olabileceği yönündeydi. Hatta Rusya'nın İstanbul Büyükelçiliğinde görevli Deniz Ataşesi bu saldırının denizden gelebileceği uyarısında bulunmuştu. Rusya'da da böyle bir savaşın ortaya çıkardığı uygun ortamdan istifade ile İstanbul ve Boğazların Rusya'nın eline geçebileceği inancı hâkimdi. Sazonov'un 1 Kasım 1914 tarihli ve 3574 numaralı, Paris Büyükelçisi İzvolkskiy ve Londra Büyükelçisi Benkendorf'a gönderdiği telgrafta, uzlaşmayla ilgili müzakere ümitlerinin tamamen bittiğine dair ifadelerinden bir gün sonra 2 Kasım 1914 tarihinde Rus Çarı II. Nikolay bir manifesto yayımlayarak Osmanlı Devleti'ne resmen savaş ilan etti.⁴⁹

Bununla birlikte Sadrazam Said Halim Paşa, Sazonov'a gönderdiği mektuba benzer bir mektubu Fransa Dışişleri Bakanı Delcasse'ye de gönderdi. Rusya'nın Paris Büyükelçisi İzvolkskiy tarafından 2 Kasım 1914 tarihinde Rusya Dışişleri Bakanı'na gönderilen 550 numaralı telgrafta Osmanlı Devleti'nin Paris Büyükelçisi Rıfat Paşa aracılığıyla, Sadrazam Said Halim Paşa tarafından Fransa Dışişleri Bakanı Delcasse'ye okunması maksadıyla gönderilen telgraf hakkında bilgiler bulunmaktaydı. Telgrafta anlatıldığına göre 26 ve 27 Ekim günlerinde Türk donanması Karadeniz'de atış talimi yapmaktaydı. 28 Ekim günü Türk donanmasına ait gemiler Boğazın girişine doğru ilerleyen Prut mayın gemisi ile 3 Rus torpidobotu tespit etti. Rus savaş gemileri; bir Rus gemisini batıran ve 4 Rus subay ile 72 denizciyi ele geçiren Türk donanmasına ateş açtı. Bunun üzerine donanma komutanı Türkiye ile Rusya arasında bir savaş durumu söz konusu olduğunu da hesaba katarak Rus limanlarını vurma kararı aldı. Türk hükümeti, Rus komutanın Rus hükümetinin bilgisi olmadan kendi inisiyatifiyle hareket ettiğine inanıyordu ve Rus hükümetinin söz konusu komutanı kınayacağını umut ediyordu. Bununla birlikte Türk hükümeti, Rus esirleri iade edeceğini de bildirmekteydi.⁵⁰

Karadeniz baskını nedeniyle Türkiye ve Rusya arasında ortaya çıkan savaş durumu engellenemedi. Rusya, Osmanlı Devleti'ne nota verdikten sonra İngiliz kabinesi de Alman askeri heyetinin ve Goeben ile Breslau'daki Alman subayların ve erlerin Osmanlı Devleti'nden gönderilmesi hususunda bir ultiatom verdi. Türk Devleti bu ultiatoma herhangi bir cevap vermedi. Bu gelişme üzerine Churchill 31 Ekim 1914 tarihinde İngiltere'nin Akdeniz donanmasına, Türkiye'ye karşı harekâta başlanması hususunda bir emir gönderdi. 3 Kasım günü İngiliz gemileri Çanakkale çevresini bombalayarak savaşı başlatmış oldu.⁵¹ Ardından Rus donanması 6 Kasım 1914 tarihinde Zonguldak'a ve 17 Kasım'da Trabzon'a saldırı gerçekleştirdi.⁵² Karadeniz baskınından sonra saldırılarını arttıran İtilaf Devletleri, Urla Limanı'nda bulunan Kınalıada Vapuru ve Beyrut Yatı'na teslim olmaları yönünde çağrıda bulundu. İngiliz torpido

⁴⁸ *Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg.*, Seriya: III, Tom: VI, Çast: I, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvarya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Telegramma No: 3574, Belge No: 446, s. 458.

⁴⁹ Kurat, *age*, s. 246-247.

⁵⁰ *Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg.*, Seriya: III, Tom: VI, Çast: II, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvarya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy), Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Telegramma No: 550, Belge No: 451, s. 5.

⁵¹ David Fromkin, *Barışa Son Veren Barış*, Çev: Mehmet Harmancı, Epsilon Yayınları, İstanbul, 2020, s. 67-68.

⁵² Mithat Atabay, " Osmanlı İmparatorluğu Hizmetinde Breslau (Midilli) Kruvazörü", *Çanakkale Araştırmaları*, Türk Yıllığı, Yıl 13, S. 18, Bahar 2015, s. 121.

KAYNAKÇA**Rus Diplomatik Belgeleri**

Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg., Seriya: 3, Tom: 6, Çast: 1, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvarya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Depeşa No: 95, Belge No: 363, s. 370.

Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg., Seriya: 3, Tom: 6, Çast: 1, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvarya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Telegramma No: 1314, Belge No: 354, s. 361.

Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg., Seriya: 3, Tom: 6, Çast: 1, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvarya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Belge No: 383, s. 392. (13 Ekim 1914 tarihinde Fahreddin Bey ile Trubetskiy arasındaki görüşme).

Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg., Seriya: III, Tom: VI, Çast: I, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvarya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Belge No: 419, s. 431.

Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg., Seriya: 3, Tom: 6, Çast: 1, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvarya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Belge No: 420, s. 432.

Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg., Seriya: III, Tom: VI, Çast: I, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvarya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Belge No: 425, s. 436.

Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg., Seriya: III, Tom: VI, Çast: I, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvarya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Telegramma No: 3545, Belge No: 427, s. 438.

Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg., Seriya: III, Tom: VI, Çast: I, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvarya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Belge No: 428, s. 439.

Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg., Seriya: III, Tom: VI, Çast: I, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvarya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Telegramma No: 535, Belge No: 432, s. 447.

Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg., Seriya: III, Tom: VI, Çast: I, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvarya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad:

Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Telegramma No: 541, Belge No: 443, s. 455.

Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumentı İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstv 1878-1917 gg., Seriya: III, Tom: VI, Çast: I, 5 Avgusta 1914-13 Yanvarya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Telegramma No: 3575, Belge No: 445, s. 457.

Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumentı İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstv 1878-1917 gg., Seriya: III, Tom: VI, Çast: I, 5 Avgusta 1914-13 Yanvarya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Telegramma No: 3574, Belge No: 446, s. 458.

Mejdunarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumentı İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstv 1878-1917 gg., Seriya: III, Tom: VI, Çast: II, 5 Avgusta 1914-13 Yanvarya 1915 g., (redaktor: M. N. Pokrovskiy), Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Telegramma No: 550, Belge No: 451, s. 5.

Tsarskaya Rossiya v Mirovoy Voyne, Tsentr Arhiv, Gosudartsvennoe İzdatelstvo, Leningrad, 1923, s Predisloviem M.N. Pokrovskovo, No: 628, (Türkiye Kısmında No: 9).

Telif Eserler

AKSAKAL, Mustafa, *Harb-i Umumi Eşiğinde Osmanlı Devleti son Savaşı'na Nasıl Girdi*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, Çev: Ebru Kılıç, İstanbul, 2018.

ALKAN, Necmettin, *İmparatorluğun Son Savaşı*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2020, s. 135-137.

ARMAOĞLU, Fahir, *20 Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1995*, Kronik Yayınları, İstanbul. 2018, s. 81-82.

ATABAY, Mithat, "Osmanlı İmparatorluğu Hizmetinde Breslau (Midilli) Kruvazörü", *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ*, Yıl 13, S. 18, Bahar 2015, s. 117-130.

BAKAR, Bülent, "Savaş Döneminde Türk Basınında Alman Sempatisi Dönemi: Goeben ve Breslau Gemilerinin Gelişinden Karadeniz Hadisesine Savaş Algısı", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Yıl 38, C. 112, S. 221, Nisan 2016, s. 31-60.

BALCI, Meral, "İngiliz Büyükelçinin Gözünden I. Dünya Savaşı'na Giden Yolda Osmanlı Devleti'nin İçinde Bulunduğu Durum", *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, C. II, S. I, Bahar 2015, s. 9-35.

BODGER, Alan, "Rusya ve Osmanlı İmparatorluğu'nun Sonu", *Osmanlı İmparatorluğu'nun Sonu ve Büyük Güçler*, Ed: Marian Kent, Alfa Yayınları, İstanbul, 2013, s. 125-174.

DANILOV, Yuriy, *Rossiya v Mirovoy Voyne 1914-1915*, Kinogaizdatoelstvo Slovo, Berlin, 1924, s. 265-266

E. Kur. Alb. BAYCAN, Nusret, "Karadeniz Olayı ve Birinci Dünya Harbine Girişimiz", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. 8, S. 22, 1991, s. 175-182.

ERICKSON, Edward J., *Büyük Hezimet*, Çev: Gül Çağalı Güven, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2013.

FROMKIN, David, *Barışa Son Veren Barış*, Çev: Mehmet Harmancı, Epsilon Yayınları, İstanbul, 2020.

- JİTKOV, K. G, "Morskaya Sila v Mirovoy Voyne", *Voprosi Mirovoy Voyni*, pod redaksiey: M. İ. Tugan-Baranovskovo, İzdanie Yuridiçeskavo Knijnavo Sklada, Petrograd, 1915, s. 634-662.
- JOLL, James- Gordon MARTEL, *Birinci Dünya Savaşı Neden Çıktı*, Çev: Orhan Dinç Tayanç, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2018.
- KARAL, Enver Ziya, *Osmanlı Tarihi*, C. IX, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011.
- KAŞIYUĞUN, Ali, *Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na Girişi*, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 2015.
- KIŞ, Salih, "Birinci Dünya Savaşı'nın Seyrini Değiştiren Goeben ve Breslau Gerçeği", *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı*, C.15, S. 22, 2017, s.63-86.
- KUT, Gün, "Bir Dış Politika Kararı Olarak 29 Ekim 1914 Karadeniz Baskını: Kandırılma mı Önleyici Darbe mi?", *Türk Dış Politikasını Düşünmek- A. Haluk Ülman'a Armağan*, Ed: Gencer Özcan, Der Yayınları, İstanbul, 2012, s. 43-60.
- McMEEKIN, Sean, *I. Dünya Savaşı'nda Rusya'nın Rolü*, Çev: Nurettin Elhüseyni, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2013.
- ÖĞÜN, Tuncay- Alfina SİBGATULLİNA, " Türklerin ve Rusların Gözüyle 100'üncü Yılına Giren Karadeniz Baskını ve Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na Girişi", *History Studies*, C. 5, S. 6, 2013, s. 89-111.
- SARINAY, Yusuf, "Savaştan İttifaka: I. Dünya Savaşı'nda Türk-Bulgar İlişkileri", *100. Yılında I. Dünya Savaşı Uluslararası Sempozyumu*, 03-05 Kasım 2014, Budapeşte, Haz: AKENGİN, Aynur- Selcan Yavuz KOÇASLAN, Ankara, 2015.
- SHAW, Stanford J., *Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu -Savaşa Giriş*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2014.
- TUNA, Ozan, Amiral Souchon'un Donanma Komutanı Olması ve Rus Limanlarını Bombalaması, *Otam*, S. 36, Güz 2014, s. 201-227.
- TURAN, Resul, "I. Dünya Savaşı'nda Karadeniz'de Batırılan Bir Kızılhaç Gemisi: Portugal", *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, S. 25, Güz 2018, s. 185-202.
- Tsarskaya Rossiya ve Mirovoy Voyne*, s Predisloviem M.N. Pokrovskovo, Tsentr Arhiv, Gosudartsvennoe İzdatelsvo, Leningrad, 1923.
- UYAR, Mesut, Edward J. ERICKSON, *Osmanlı Askeri Tarihi*, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2020.
- WOLF, Klaus, *Gelibolu 1915- Birinci Dünya Harbi'nde Alman-Türk Askeri İttifakı*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2014.

Summary

Russia had a suspicious approach towards the Ottoman State from the first days of the First World War. The measures taken by the Ottoman government in the Straits further strengthened Russia's suspicions. The mobilization of the Turkish army, which started in early August, was about to be completed by mid-September. The Turkish military presence on the Caucasus border became intense. Heavy weapons from Germany were placed around Istanbul and the Straits, and the strength of the Germans in the Istanbul and Dardanelles Straits was increased as much as possible. Moderate elements within the government that advocated neutrality were significantly weakened with the joining of the Goeben and Breslau battleships to the Ottoman navy.⁵⁴

A meeting took place in Petrograd between Petrograd Charge D'affaires Fahreddin Bey and Trubetskoy during the days when the Ottoman State was about to join the war beside Germany. In the document of the Russian Foreign Ministry dated October 13, 1914, Fahreddin Bey assured that there would be no war between Russia and Turkey. Trubetskoy objected by stating that he did not believe this view of Fahreddin Bey. Trubetskoy stated that the Germans would not give up their insistence and determination to put Turkey into the war, and that the Germans would do something irreparable in this regard and that the most suitable tool for this was Goeben. According to Trubetskoy, the Germans wanted to get Turkey into the war via a military sabotage. This point was very useful for the Germans. Russia wanted Turkey to remain neutral. According to Trubetskoy, Turkey's immunity could only be achieved by establishing an alliance with Russia. The only thing Russia wanted was freedom of passage through the Straits. Military ships should be included in the demand of Trubetskoy for freedom of passage through the Straits. When Fahreddin Bey asked Trubetskoy about the current plans of Russia's allies for Turkey's partition, Trubetskoy replied that Turkey's division would not serve Russia's interests. If Turkey was divided, Russia would be bordering on a number of states, and such a situation was not in the interest of Russia. According to Trubetskoy, with the alliance between Turkey and Russia, Russia's freedom of navigation in the Straits would be ensured and Turkey's immunity would be guaranteed.⁵⁵

Ultimately, the Ottoman navy under Souchon bombarded some Russian bases in the Black Sea on 29 October 1914. This operation was also reflected in the records of the Russian Foreign Ministry. In the daily report of the Ministry of 29 October 1914, Baron Schilling received an information telegram at 09:30 in the morning that was about the raid, which was sent by Admiral Ebergard to the Governor of the Caucasus. The note "War with Turkey has begun" was in the telegram. The telegram reached Sivastopol via Odessa and from there to Tiflis. Admiral Eberhard declared a state of siege in Sevastopol. The French Ambassador Paleologist called Baron Schilling by phone. According to the information the paleologist received from the French Consul in Odessa, two Turkish destroyers had entered the Port of Odessa, attacked the warships and one of the ships sank. In addition, the French ship Portugal was being followed by Turkish ships. However, Feodosia Port was bombed by Breslau. A Turkish warship had arrived in Novorossiysk. A Turkish soldier disembarking from the ship asked for the city to be handed over. The officer was arrested and the Turkish warship left the city. This unofficial information was reported to Kudashev by General N. A. Bazili.⁵⁶

By 1914, it was seen that ideas for expanding the regions of Russia's influence had emerged. Especially, it was determined that the shifting of Russian influence to Southeastern Europe was of vital importance for Russia. Russian politicians were aware that the war posed a serious risk to Russia and they were agree that only solution for the development of the country was an expansionist foreign policy. For this reason, the Russian Foreign Ministry gave priority to the Balkans. A compromise was tried to be reached between Serbia and Bulgaria. The Balkan Wars broke out because of this policy of Russia. Unable to get what it wanted as a result of the Balkan Wars, Russia sought to open more different areas for its expansionist policy. Throughout the government, there was a belief that the war must take place. At a meeting of the Russian Council of Ministers on February 21, 1914, Russian Foreign Minister Sazonov expressed the opinion that the only way to take action against the Straits was depended on the outbreak of a European war.⁵⁷ Although Russia's Istanbul Ambassador Giers made efforts to establish an alliance between the Ottoman State and Russia since July 1914. When the calendars showed October 1914, the war could not be postponed anymore. He sent a telegram to Trubetskoy and stated that the only way to conquer Istanbul was to fight with the Turks. As

⁵⁴ Yuriy Danilov, *Rossiya v Mirovoy Voeny 1914-1915*, Kinogaizdatoelstvo Slovo, Berlin, 1924, s. 265-266.

⁵⁵ *Mejdnarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg.*, Seriya: 3, Tom: 6, Çast: 1, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvarya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Belge No: 383, s. 392. (13 Ekim 1914 tarihinde Fahreddin Bey ile Trubetskiy arasındaki görüşme).

⁵⁶ *Mejdnarodnie Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg.*, Seriya: III, Tom: VI, Çast: I, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvarya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Belge No: 419, s. 431.

⁵⁷ James Joll, Gordon Martel, *Birinci Dünya Savaşı Neden Çıktı*, Çev: Orhan Dinç Tayanç, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2018, s. 185-187.

understood from this telegram of Giers, diplomatic efforts to prevent a Turkish-Russian war were abandoned by the date of 11 October 1914.⁵⁸

In the daily record of the Russian Foreign Ministry dated October 29, 1914, it was seen that the Ministry of Foreign Affairs made some decisions. At around 12.00 noon, the Ambassadors of France and Britain in Petrograd came to the Russian Foreign Ministry and a decision was made on a joint action. The instructions to be given to the Russian, British and French Ambassadors in Istanbul on the ultimatum to be given to Turkey were prepared by Foreign Minister Sazonov. According to this ultimatum, Turkey should have removed all the Germans in the ground army and navy. Otherwise, Russia would end all diplomatic relations with Turkey. In addition, it was decided to send a telegram to the Russian Ambassador in Istanbul, Giers, to leave Istanbul.⁵⁹

As a result of the joint decision reached between the French and British Ambassadors and Sazonov, Sazonov sent a telegram numbered 3545 to the Russian Ambassador in Istanbul on October 30, 1914 that an ultimatum to Ottoman Government was to be issued regarding the dismissal of the German military mission, German officers and sailors in the Ottoman navy within 24 hours. The Ottoman State would reject German warships within 24 hours, and all kinds of accommodation, supplies and aids would be terminated. Otherwise, all relations with Turkey would be cut off or the obligations of the union linking Russia to France and Great Britain would be fulfilled.⁶⁰

The bombing of the Russian ports in the Black Sea meant that the Ottoman State gave up its neutrality policy. The modernization of the army came to an end. For this reason, the Ottoman government officials started to declare their decision to act together with Germany. The telegram number 623 was sent from the Russian Ambassador in London, Benkendorf, to the Russian Foreign Minister Sazonov on October 31, 1914. In this telegram, the information in a telegram sent by the British Ambassador to Istanbul, Mallet, to the British Ambassador to Petrograd, Nicholson, was conveyed. According to this information, Talat Pasha told Mallet that Turkey stood firmly on the side of Germany. On the other hand, Mallet, who had a meeting with the Grand Vizier Said Halim Pasha, stated that he complained that the Grand Vizier had not been consulted on any issue. According to Mallet, the removal of the Grand Vizier, who stated that he had nothing to do with the bombing of the Russian ports in the Black Sea, was a matter of time.⁶¹

A new telegram was sent by Russian Foreign Minister Sazonov to the Russian Ambassador in Paris Izvolskiy and London Ambassador Benkendorf on 1 November 1914. In this telegram, the allegations in the telegram sent to the Russian Foreign Minister by the Grand Vizier Said Halim Pasha through the Petrograd Charge d'affaires of the Ottoman State, Fahreddin Bey, were mentioned. After Fahreddin Bey read the Grand Vizier's telegram to Sazonov, the Russian Foreign Minister did not accept the hostile action carried out by the Russian fleet at the Bosphorus exit in the Black Sea. According to Sazonov, it was too late to talk now. If Turkey had announced that it would immediately expel German officers, soldiers and sailors in the country, negotiations could be initiated to compensate for the attack on Russian ports and all the damage caused by this attack. But now, that was impossible.⁶²

As a result, on October 29, 1914, the Ottoman navy under the command of German Admiral Souchon bombed the Russian ports in the Black Sea. Considering that the oppression was carried out on the initiative of the Germans, England tried to calm Russia in this regard. Although the Russian State experienced panic with the bombardment, they kept their hopes that the Ottoman State would adopt a compromise attitude. However, the presence of statements accusing Russia in the letter sent by Grand Vizier Said Halim Pasha to the Minister of Foreign Affairs of Russia led to the end of hopes for reconciliation. At the beginning of the war and even in the days of the signing of the Alliance Treaty with Germany, an alliance was offered to Russia and despite long negotiations between the two sides on the proposal, Russian State rejected this proposal, that was the proof that Russia would display an aggressive stance on the Straits and Istanbul. For this reason, the Turkish State had no other option but to act together with Germany. With the actual involvement of Ottoman State in the war, the fronts that Russia fought widened as much as possible, and as a result of the defeat of its allies in the Dardanelles War, the expected help from Britain and France was not received. As a result, Russia left the First World War with the Bolshevik Revolution in 1917.

⁵⁸ Sean McMeekin, *I. Dünya Savaşı'nda Rusya'nın Rolü*, Çev: Nurettin Elhüseyni, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2013, s. 125.

⁵⁹ *Mejdu narodne Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg.*, Seriya: 3, Tom: 6, Çast: 1, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvaryaya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Belge No: 420, s. 432.

⁶⁰ *Mejdu narodne Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg.*, Seriya: III, Tom: VI, Çast: I, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvaryaya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Telegramma No: 3545, Belge No: 427, s. 438.

⁶¹ *Mejdu narodne Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg.*, Seriya: III, Tom: VI, Çast: I, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvaryaya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Telegramma No: 623, Belge No: 442, s. 455.

⁶² *Mejdu narodne Otnoşeniya v Epohu İmperializma, Dokumenti İz Arhivov Tsarskovo i Vremennovo Pravitelstiv 1878-1917 gg.*, Seriya: III, Tom: VI, Çast: I, 5 Avgusta 1914- 13 Yanvaryaya 1915 g., (redaktor: M.N. Pokrovskiy) Moskva/Leningrad: Gosudarstvennoe Sotsialno Ekonomičeskoe İzdatelstvo, 1934, Telegramma No: 3574, Belge No: 446, s. 458.